

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Novo leto 1918. 34. letnik Dolenj. Novic.

Mnogo, mnogo naših cenjenih naročnikov in čitateljev, ki so pred letom še sprejemali novoletna voščila, stoji danes daleč od doma na tem ali onem bojišču. Marsikdo izmed njih pa je že umrl junaške smrti za domovino ter spi v tuji zemlji smrtni sen, iz katerega ga prebudi še-le poslednji dan k novemu vstajenju.

Prve naše novoletne čestitke ob začetku 34. letnika Dol. Novic veljajo našim vojakom-odjemalcem in bralcem na bojišču. Bog bodi z njimi tudi v novem letu, varuj, tolaži in blagoslavljal jih v vseh njihovih težkih dolžnostih in bridkosti! Naj bi obrodile njihove žrtve obilo sadu njim in obrodile njihovo junaštvo pa naj pribori domovini, njihovo junaštvo pa naj pribori časten in trajen mir v novem letu. Častnega, stalnega miru si želimo, ne pa miru, ki bi pomenjal pripravo za novo vojsko. Želimo, da pride z mirom za nas zopet čas svobode nazaj, ki smo jo poprej uživali, a je nismo znali ceniti. Junaštvo naših očetov, mož in sinov naj združi v mogočni Avstriji ves naš narod globoko noter do zadnje kočice beneškega Slovenca. Tako bo srečno novo leto 1918 za cesarja in armado, za državo in domovino.

Upajmo, da bode usoda slovenskega naroda že v tem novem letu lepša, svitlejša in srečnejša kot dosedaj. Slovenski narod si je gotovo zaslužil s svojim izrednim junaštvom in z darovano krvjo tisočeri in tisočeri za domovino padlih vojakov, da vživa v naši državi isto svobodo, iste ugodnosti, kot vsi drugi avstrijski narodi. Na najvišjih mestih so dobro poučeni o zvestobi, junaštvu in vstrajnosti slovenskih sinov. Cesar Karol sam je opetovano in jasno povedal, da spoštuje in visoko ceni naš slovenski narod. In naši slavni vojskovodje so prepričani o našem brezprimernem junaštvu in drugih vzvišenih vrlinah in lastnostih slovenskega ljudstva. In četudi pride karkoli, slovenski narod se je že po lastni zaslugi povzpел tako visoko, da je izključeno, da bi ga še mogel uničiti kak drug narod. Prepričani smo, da narod, ki ima globoko vero v Boga in temeljito udanost in ljubezen do svojega cesarja, in da ljudstvo, ki je narodno zavedno ter ima močno podlago v svojih političnih, izobraževalnih in gospodarskih organizacijah, ne more propasti.

Torej proč z vsako malodušnostjo, proč s črnimi mislimi in pogubnimi dvomi! Leto 1918 mora biti za nas pot, ki vodi do boljše dóbe ves celokupni slovanski narod vseh stanov. Ne bodimo Slovenci malodušni, temveč zavedajmo se svoje veljave! Ne zgubimo pravičnega poguma, tembolj bodimo v novem letu vstrajni boritelji za veliko slovansko idejo, v čast in slavo Avstrije in naše mile ožje domovine!

Srečno in zdravo novo leto želimo ravnotako vsem ostalim doma, moškim in ženskam, ki so bili dosedaj naši naročniki. Ob začetku 34. letnika Dol. Novic se zopet obračamo nanje s priščeno prošnjo, da nam ostanejo blagohotno zvesti tudi nadalje ter nam pridobijo s priporočilom našega lista kolikor največ mogoče novih naročnikov.

Dolenjske Novice bodo ostale tudi zanaprej vedno zveste svojemu dosedanemu

programu. Trudili se bomo vestno in pošteno, da postrežemo cenjenim bralcem v vsakem oziru kar najbolje. Ne bomo delali sicer preveč in prevelikih obljub, a delali in storili bomo, kar se da sploh delati in storiti v sedanjih vojnih resnih razmerah. Resni čas zahteva tudi resno in prav posebno resnicoljubno in zanesljivo poročanje. Razburjivega zunanega kričašstva se bomo tudi v bodoče skrbno ogibali. Zastopali bomo tembolj kulturna in gospodarska, krščansko-narodnopolitična in socialna načela ter šli odločno po poti, ki jo je nam začrtal naš ljubljeni višji pastir knezoškof, **po poti resnice in pravice.**

Dolenjci, Dolenjke, lepo prosimo, agitirajte prav Vi z vso vnemo za razširjanje Dol. Novic. Naj bodo zastopane v vsaki hiši. Pošljite blagovoljno **takoj 5 kron** kot naročnino za leto 1918 in sicer po Vam že vposlanih položnicah. Kdor ne zmora naenkrat 5 kron, naj pošlje vsaj **3** in v drugi polovici leta še **2** kroni, pa bo za vse prav. Novi naročniki naj se priglase **takoj**, da bodo dobili vse številke. Pozneje se ne bodo dobile številke nazaj, ker jih ne moremo imeti zaradi dragega papirja na razpolago.

Kdor bi pa iz kakoršnegakoli vzroka ne želel ostati dalje naš naročnik, naj nam to naznani s tem, da nam pošlje prvo ali vsaj drugo številko lista z naslovom vred nazaj. Kdor ne vrne vsaj druge številke lista, ga smatramo za svojega dragega naročnika, ki ima potem pač dolžnost, list tudi plačati.

Torej na delo! Vsi zastavimo vse svoje moči za razvoj in obstoj Dol. Novic: naročniki in čitatelji, sotrudniki in dopisovalci, inserentje in prijatelji! Poklicani smo vsi, ki nam je ležeče bodoče blagostanje Slovencev. V časopisju in v združenju je moč! Skupno delovanje za skupne interese bode doneslo skupni uspeh in blagoslov. Kar ne more doseči eden, gotovo lahko dosežemo vsi.

Naj velja vsem zavednim in dobromislečim Dolenjcem in Dolenjkam, Slovencem in Slovenkam naš najpriščnejši novoletni pozdrav z nujnim pozivom: **Na pomoč Dolenjskim Novicam!**

Uredništvo in upravništvo.

Zborovanje zaupnikov Sloven. ljudske stranke.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1917. (Po Slovincu.)

In prišli so možje iz najoddaljenejših naših krajev. Ustrašili se niso ne snega, ne sneženih zametov, ne burje, ne viharja, premagali so vse ovire in zapreke skrajno pomanjkljivih prometnih sredstev, da povedo, da stojijo slejkoprej trdno in nemajno ob strani Sloven. ljudske stranke, da izrečejo na ves glas obsodbo nad razdiralci, ki so poskusili razbiti Slovensko ljudsko stranko in sejati seme razdora v našem narodu z raznimi kmečkimi in meščanskimi strankami. Prišli so zastopniki katoliške, narodne demokratične ideje, da izpovedo javno svojo odločno voljo in zahtevo po svobodni jugoslovanski državi pod habsburškim žezlom v smislu naše deklaracije, da izpovedo svojo obsodbo nad onimi, ki so zapustili naš skupen

prapor Jugoslovanskega kluba, ki družijo zastopnike jugoslovanskega naroda.

Dvorana „Uniona“ polna. Mož pri možu! Krog 1000 jih je bilo. In kdor je videl to krepko in odločno voljo, to navdušenje mož-zaupnikov Slovenske ljudske stranke, zastopnikov naroda, ta bo vedel, da hoče slovensko ljudstvo kot en mož si izbojevati svoj naroden ideal pod slavnim praporom Slov. ljudske stranke. Nobenega nesoglasja, nobene needinosti — vihar navdušenja je šel skozi vrste naših ljudi, ljudi odločne volje in vere v našo stvar. Bil je to plebiscit našega naroda. Veličastna manifestacija za našo idejo. Iz izvajanj vseh naših govornikov je zvenela trdna in globoka vera v lepšo bodočnost. Vse resolucije soglasno sprejete. Zbor zaupnikov Sl. ljudske stranke v „Unionu“, zastopnikov Vseslovenske ljudske stranke je najboljši dokaz zavednosti našega ljudstva.

Prenovljena, mogočna Sloven. ljudska stranka, Vseslovenska ljudska stranka živita — zmagujeta, gresta naprej!

Prelat Andrej Kalan je otvoril zborovanje in predlagal za svojega namestnika državnega poslanca Pogačnika. Nato je izvajal:

Slavni zbor! Na Šentjanževo smo se zbrali, na dan, ko je naš dr. Krek obhajal svoj god. Prosimo Boga, naj mu obilno poplača njegovo nesebično delo za blagor našega naroda. Naša dolžnost pa je, da shod zaupnikov napravi prisego, da bomo z isto žilavostjo, nesebičnostjo in vztrajnostjo delali za blagor naroda.

Cenjeni zborovalci! Zbrali ste se danes v nepričakovano velikem številu. Pred vsakim izmed Vas bi se rad odkril in vsakega posebej rad pozdravil, kajti poznam sedanje prometne razmere, težavno potovanje, katero ste morali prestati. Pozdravim najiskrenejše Vas, ki ste prihiteli od vseh strani v tako obilnem številu. To je najboljši dokaz, da je naša stvar pravična in poštena.

Zakaj smo danes prišli? Prišli smo, zato, da izjavimo: **Stara, zaslug polna Slovenska ljudska stranka živi!** Take organizacije niso enodnevnne muhe, da bi jih lahko razbil, kdor in kadar bi hotel. Taka organizacija je moralna enota mož, ki so istih načel. O obstoju te ne sme govoriti samo en mož, ampak shod zaupnikov kot najvišja inštanca, pred katero se mora vsakdo vклонiti, tudi načelnik stranke.

Zakaj je prišlo tako daleč? Ker je bivši načelnik stranke dobil v svojo oblast preveč poslov, ki jih ni mogel izvrševati. Bili so to nezdružljivi posli. On ni poznal našega vseslovenskega stališča. Če kedaj, moramo sedaj pozabiti, da smo Kranjci, sedaj, ko gre za samoodločbo narodov se moramo zavedati, da smo Slovenci, ki tukaj živimo. Tega bivši načelnik Vseslovenske ljudske stranke ni storil, sklical ni nobene seje načelstva kljub opozorilu. Če ni bilo združljivo mesto načelnika te stranke z mestom deželnega glavarja, bi moral pač to mesto odstopiti drugemu. On je vedno povdarjal stališče deželnega odbora. Vsa čast deželnemu odboru, kar je storil za deželo, ampak to je bila njegova dolžnost.

V vseslovenskem oziru smo šli nazaj, mi moramo naprej. Vsaka dežela naj ima

svojo krepko politično organizacijo. Vsi skupaj pa skupno politično organizacijo v Vseslovenski ljudski stranki. Tako bomo šli naprej, ko se bo šlo za uresničenje naših narodnih idealov.

Zakaj nasprotstvo glede volitev v delegacije? Tisti, ki so stali na deželnem stališču, so šli svojo pot, mi pa smo šli svojo in edino pravo pot. Morebiti pa nismo storili vse mogoče, da bi ostala Slovenska ljudska stranka edina. Reči moram, da smo storili vse, kar je bilo mogoče, kar nam je dopuščalo naše prepričanje in naša čast. Takoj, ko smo videli nesoglasje, kako je šlo načelstvo svojo pot, smo šli k načelniku in ga z lepa prepričevali, da tako ne gre, da bo to imelo slab konec. Odgovoril pa nam je: To so bagatele, to so marnje, postranske reči, za katere se noben človek ne briga. Naprosili smo škofa (burne ovacije škofu), naj on posreduje. On je prevzel to nalogo in storil vse mogoče korake, da bi se sprava posrečila; toda dobre volje ni bilo. Kakor hitro je odbor Katol. tiskovnega društva storil sklep, da se hoče pogajati v smislu škofovih resolucij, ni bilo nobenega odgovora. (Klici: Škandal!) Namesto, da bi nam predložil svoje pogoje kot enakopravnim, ni hotel o tem ničesar slišati. Nato je prišel izstop iz Jugoslovanskega kluba in kar je nečuvveno v zgodovini, razsul je stranko (klic: Sebe je razsul!) in tedaj je rekel škof deželnemu glavarju: Dejanja so nas prehitela. To Vam povem zato, da boste vedeli povedati tistim, ki neresnico širijo. Voditelj katoliške stranke ne more biti, kdor gre preko škofa in proti škofu. Ljudstvo je to odobrilo in ljudstvo je najvišja inštanca. Vse bi se aplaniralo, da ni prišla bomba iz državnega zbora, da sta dr. Šusteršič in Jaklič izstopila iz Jugoslovanskega kluba. In to v času, ko se vse združuje, ko so se Nemci združili, da krepkeje nastopijo proti nam, v času, ko imamo tako izvrstno delujoč Jugoslovanski klub. (Viharno odobravanje. — Burne ovacije dr. Korošcu. Dr. Korošca dvignejo na rame.) Na vse to se je reklo, da se bodo Koroščevi volilci pasli na račun kranjske dežele. To je poskus, ki bo šel mimo.

Odkar politično delujem, nisem bil nobenega pojava tako vesel kot tega, da je naš narod tako hitro in tako dobro razumel pomen jugoslovanske deklaracije in da je to komedijantstvo s snovanjem novih, nepotrebnih strank tako hitro obsodil. To kaže politično zrelost in upanje, da bomo kmalu gospodarji v lastni hiši. (Viharno odobravanje.)

Menim, da nisem izrekel nobene žaljive besede, saj namena nisem imel. Katoliški kristjani smo, in biti moramo prizanesljivi. Kadar gre za načela, moramo držati vsi skupaj, biti moramo edini. Proklet naj bo, ki seje razdor.

Vabim vse tiste, ki še niso v naših vrstah, da se prepričajo in pridejo nam naproti, da se vse naše vrste strnijo. Združeni moramo biti, zvesti Bogu, zvesti cesarju, zvesti jugoslovanski domovini in zmaga bo naša. (Viharno, dolgočasno odobravanje.)

Priporočamo v cenjena naročila svoje podjetje J. Krajec nasl. v Novem mestu: tiskarno, knjigoveznico, knjigarno.

Nove ravnalne cene za vino.

Dunajska centralna komisija za preskušanje cen je dosedanje ravnalne cene za vino razveljavila in je v vseh avstrijskih deželah določila sledeče, nove ravnalne cene za srednje vino:

Za srednje vino avstrijskega izvora pri prodaji po pridelovalcu, od kleti pridelovalca za hektoliter 300 K.

Za srednje vino avstrijskega ali ogrskega izvora pri prodaji v vseh kronovinah izvzemši Češke:

a) za veletrgovino: za vino v sodih belo 375 K, rdeče 395 K za hektoliter; za vino v steklenicah po sedem desetink litra belo 4 K 20 h, rdeče 4 K 30 h za steklenico;

b) v gostilni ali v nadrobni trgovini: vino iz sodov, belo za liter 4 K 60 h, rdeče 4 K 80 h; za vino v steklenicah po sedem desetink litra, ako se prodaja gostom za porabo v gostilniškem lokalu belo 5 K 80 h, rdeče 5 K 90 h za steklenico, ako se pa prodaja čez ulico oziroma v trgovini na drobno: belo vino 5 K, rdeče 5 K 10 h za steklenico.

Za vino, ki ga toči pridelovalec „pod vejo“ je določena cena 3 K 20 h za liter.

Za srednje vino se smatra vino, ki je po izgledu, duhu in okusu brez napak in ima kot belo vino 9 do 10, kot rdeče vino (črnina) 10 do 11 volumnih, to je prostorninskih odstotkov alkohola. Za vina, ki so šibkejša kot srednja, veljajo pri prodaji po pridelovalcu od njegove kleti naslednje ravnalne cene:

Ako ima belo vino 8 do 9, oziroma rdeče vino 9 do 10 odstotkov alkohola, 270 K za hektoliter; ako ima belo vino 7 do 8, oziroma rdeče 8 do 9 odstotkov alkohola, 240 K za hektoliter; ako ima belo vino 6 do 7, oziroma rdeče 7 do 8 odstotkov alkohola, 210 K za hektoliter; ako ima belo vino 4 do 5, oziroma rdeče 5 do 6 odstotkov alkohola, 150 K za hektoliter.

Za vino iz naravnost rodečih, ameriških vrst grozdja, n. pr. „Izabela“, ali pa iz drugih manj vrednih sort je določena cena 100 K za hektoliter.

Kakšen razloček je tedaj med prej postavljenimi in sedanjimi ravnalnimi cenami? Prej postavljena cena za srednje vino je bila za pridelovalca pri nas enaka kot sedaj, to je 300 K za hektoliter od kleti. Ni pa bilo povedano, kaj da je razumeti pod izrazom srednje vino. Sedaj nam predpis jasno pove, kaj da je razumeti pod srednjim vinom, namreč vino brez vseh napak, ki ima, ako je belo 9 do 10, ako je pa rdeče ali črnina 10 do 11 prostorninskih (ali volumnih) odstotkov alkohola. Naša boljše, pozno trgana bela vina so letos gotovo dosegla to množino

alkohola (9 do 10 odstotkov) zgodaj trgana pa ne in bi se zato morala prodajati po nižje navedenih cenah. Rdeče vino ali pa črnino bode pri nas redkokje dobiti, da bi imela nad 10 odstotkov alkohola, tedaj bo redkokje mogoče zahtevati za njo na podlagi predpisanih cen po 300 K za hektoliter. Največ bo pri nas dobiti rudečega vina z 9 do 10 odstotkov alkohola, za katerega pa je določena cena 270 kron za hektoliter.

Iz vsega tega vidimo, da so vinske cene, določene z novo naredbo centralnega urada za preskušanje cen, za pridelovalca znatno znižane.

Cene pa, ki veljajo za vinskega trgovca in za gostilničarja, oziroma za nadrobno trgovino, so bistveno drugače urejene kot s prejšno naredbo.

Medtem ko je smel trgovec ali gostilničar poprej pribiti k nakupni ceni gotove odstotke kot zaslužek, se mu sedaj brez ozira na nakupno ceno prodajne cene za vino naravnost predpisujejo. Seveda so te cene le ravnalne in zato se smejo prekoračiti, ako more prodajalec, bodisi da je pridelovalec, trgovec ali gostilničar to zvišano ceno primerno utemeljiti, oziroma zagovarjati. Zlasti bo pa lahko zahteval vinogradnik primerno višje cene za fina, sortirana bela vina, ki imajo gotovo nad 10 volumnih odstotkov alkohola. Takih vin bo letos precej, posebno tam, kjer se niso vinogradniki s trgatvijo prenašli. Podpisani je sam v novomeški državni trtnici, ki leži na mestnih njivah pridelal mošt, ki je kazal 20 odstotkov sladkorja, kar odgovarja 12 odstotkov alkohola. Seveda je bil ta mošt iz finih vrst, pozno potrganega grozdja.

Ker so tedaj vinske cene sedaj urejene po množini alkohola, ki ga vino vsebuje, je treba tudi to stran nekoliko pojasniti.

Iz sladkorja v moštu se razvija pri kipeju alkohol. Ako ves sladkor pokipi, ima vino več alkohola, kakor če le deloma pokipi in če ostane vino sladko, kot se je to letos pri mnogih naših finih vinih zgodilo. Taka sladka vina po nižjih cenah zahtevati bi bilo nepravilno. Sladkor se v tem slučaju mora preračunati na alkohol, pri čemer se vsak odstotek sladkorja računa za $\frac{1}{10}$ odstotkov alkohola.

Iz enega kilograma sladkorja v moštu se namreč razvije pri kipeju približno pol kilograma ali $\frac{1}{10}$ litra alkohola. Mošt, ki je n. pr. kazal po klosterneuburški moštni tehtnici 15 odstotkov (to je petnajst kil sladkorja v sto litrih mošta) bo dal, kadar bo popolnoma pokipel, vino, ki bo imelo 15 krat $\frac{1}{10}$ to je (15 krat 6 je 90 : 10) je 9 prostorninskih (volumnih) odstotkov alkohola, ali, drugače rečeno, 9 litrov alkohola v 100 litrih vina. Tako belo vino, če je sicer brez napak bi smel tedaj pro-

dajati vinogradnik po 300 K hektoliter od kleti, vinski trgovec na debelo po 375 K hektoliter, gostilničar pa po 4 K 60 h liter.

Rdeče vino v tej kakovosti bi smel vinogradnik prodati samo po 270 kron hektoliter, seveda tudi vinski trgovec in gostilničar primerno ceneje kot belo.

Kdor ima moštno tehtnico in je mošt tehtal, ta si bo tedaj lahko izračunal, koliko alkohola ima njegovo vino in po čem ga sme prodajati.

Kdor pa tega ne ve, mora alkohol v vinu določiti.

Najbolj zanesljivo ali natančno se določa alkohol v vinu s pomočjo destilacije ali pa s pomočjo ebullioskopa. Na ta način alkohol določati pa zlasti vinogradnik ne bode mogel, ker je k temu treba ne samo potrebnega znanja, temveč tudi dragih aparatov.

Za to so kompetentna kmetijska preskušališča (n. pr. v Ljubljani). Tudi podpisani je pripravljen, kolikor mu čas dopušča, proti primerni odškodnini prevzeti tako natančno določanje alkohola v vinu.

Za navadno pa bode zadostovala priprosta priprava, ki jo pod imenom vinomer ali vinometer prodaja c. kr. kmetijska družba v Ljubljani.

Natančno navodilo, kako se ta priprava rabi, je bilo objavljeno v zadnji številki „Kmetovalca“.

Z vinomerom se da vino na alkohol preiskati jako hitro, v par minutah, seveda ne tako natančno kot s prej imenovanimi aparati in je napaka do 1 odstotka alkohola in čez lahko mogoča.

B. Skalicky.

V spomin Francu Lončarju.

In korakali smo za njegovo krsto... Žalostni, jokajoči akordi vojaške godbe so v sozljaju harmonično sočustvovali z še žalostnejšimi srei njegovih prijateljev, predstojnikov in znancev. Pretresljivi nagrobni govori vojnega kurata, nadporočnika Niessnerja in enoletnika dr. Rybaka, glasni, tuborni „miserere“, tiha molitev in — položili smo njegovo s cvetjem belih krizantem in šmarnic in z vencu svežih palm in lavorik okrašeno krsto, položili Tebe, nepozabni Franci, v tujo zemljo feldkirško.

Še na predvečer te žalostne si bil živahen, dovtipen in šaljiv. In drugo jutro v postelji: trd, hladan, mrtev. Glavico nekoliko v stran obrnjeno kot bi sanjal o uresničenju vseh svojih velikih ciljev, ki si jih stavil v bodočnost, ki si jih obljubil svojemu narodu. A kruto je bilo presenečeno spoznanje, da to niso bile sanje, to bil je večni sen: blazinja nasičena strjene krvi, na steni v krogu krvave lise, Tvoja srčna kri. Pokril sem si lice in glasno vzdihnil: „Franci!“ — Nobenega odgovora.

In takrat sem prijatelju zatisnil oči. Te, Tvoja visoko, pravo omiko izražajoče oči, ki so se utrujale v temni sedanosti in se tako željno, hrepeneče ozirale v svet, v jasno bodočnost.

Karakteristikon Tvojega duševnega življenja je izražen v dveh dijametralno si nasprotujočih pojmi, ki sta se v Tebi strinjala v eno: idealist — realist. Spoznal sem Tvojo globoko dušo. Pestra množica načrtov, tehničnih izumkov, potez in refleksov je tekmovala v še nemirnejše okrožje višjih in oddaljenih idealov. Življenje Ti je bilo vedno delo. Nisem Te videl mirovati: mislil si, črtal, risal in pisal. Veliko je obetala Tvoja mlada duša narodu, ki bi mu bil Ti gotovo nekoč kristalnočisti vzor in dika. Prepričani smo o tem vsi, ki smo Te poznali; dokaz Tvoja splošna priljubljenost in nagrobni govor g. nadporočnika Niessnerja in enoletnika dr. Rybaka, ki ostane vsem, ki so ga čuli, večno v spominu.

Spolnjeval si svoje dolžnosti kot odlični dijak, spolnjeval jih kot vojak, kar pričra Tvojim cenjenim roditeljem lastnoročno pismo g. stotnika Henniga, poveljnika cenzure v Feldkirchu, in spolnjeval jih tudi kot narodnjak. Vem, da bi Te zabolelo, če bi znal, da Ti v tuji zemlji na zadnji poti ni bil dovoljen na vencu trak s slovensko trobojnico in slovenskim napisom. A vedi: Tvoji prijatelji polagamo domovini v dar Tvoja dela, ki jih nikdar ne zabi. Poleg Tebe, edinega in prvega Slovenca, ki počiva na prostranem pokopališču v Feldkirchu, spi večno spanje tudi enoletnik domačin in drugi vojaki, ki so enako žrtvovali svoje življenje za domovino.

Prijatelj, snivaj dalje svoj sladki, večni sen! Tebi sije že bodočnost, zlata in jasna, nam še temna in negotova. Švajca visoke, snežene gore stražijo Tvoje telo, Tvoj grob, a mi Tvoja dela. Viktor Markič.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Potem, ko so se pretekle dni po najljutejšem topniškem ognju in ognjem minometalcev proti našim postojankam zahodno Monte Tomba podvzeti italijanski napadi izjalovili, je 30. decembra po najljutejši predpripravi z ognjem prešla 10. francoska armada generala Fayolle v prostoru mej Piavo in v odseku Monte Grappa k napadu. Glavni sunek je bil naperjen proti našim postojankam na Monte Tomba. Uvod k temu napadu je bilo večurno streljanje s težkimi topovi in minometalci. Po odbitju več napadalnih skupin, katere so se morale s težkimi izgubami umakniti, posrečilo se je sovražniku, v širini kacic 1000 korakov, udreti v naše postojanke. Protinapad naših čet pričel se je 31. decembra zjutraj. Zapadno od tu pričela se je tudi četrta italijanska armada živahno gibati. Zdi se, da je ta francoski sunek nekaj uvod k večjim podjetjem ententinih čet ob pogorski fronti ob Piavi. Pri teh bojih sodelovalo je tudi 20 do 30 francoskih letal, od katerih smo tri sestrelili. Ravno tako je padel sovražni privezani balon 30. decembra

Utemeljitev mest Črnomlja in Metlike.

Leopold Podlogar.

Bela Krajina! — Njena zemljepisna lega? — Pesniku, ki je preživel nekaj dōbe med belimi Kranjci, je ta Krajina naročila, naj jo ohrani v spominu tudi potem, ko se bo od nje poslovil. Navdušeno izliya pesnik svoja čutila ob slovesu od Bele Krajine v prelepe vrstice pesmi, ki jo je zložil Belokranjecem v slovo. Iz prevala Gorjancev ji kliče ob slovesu:

Pozdravljena Krajina brežna,
Rojakov mojih beli dom!

Ozira se na nenasitljivega opazovalca

Bele Krajine, na sivi Klek,

ki nad Krajino liki stolpa

ozira se že mnogi vek.

Pod seboj gleda

prijazna mesta, ne velika,

a kralje belega sveta:

Črnomelj, Semič in Metlika.

Predno odide v pribrežje počasne Krke, mu nagajivo pokaže svoje prijazno lice in nekako preziraje Čezgorjance, pove v slovo, da

Temni jo meje Gorjanci

In tihe Kulpe močni val.

Od Hrvaške jo loči temnozeleni Kulpa, proti vzhodu se vpenja v Uskoke, proti severu v Gorjance, proti zahodu v kočevsko poljansko hribovje.

Do sredine enajstega stoletja imamo nekaj, pa prav nejasnih poročil o Beli Krajini. Od tega stoletja naprej dobi posebno ime: Slovenska (vindiška) marka, Marka, Ogerska marka (Marekia Hungarica), pozneje Metliško (Möttling, Möttlinger Boden).

Po naravni legi, ki jo družijo s Hrvaško, je Bela Krajina res nekak prisiljeni privesek Kranjske. „Temni Gorjanci“ jo porivajo na Hrvaško, a neizprosliji zgodovinski pravec se jim ne uda in ne pusti, da bi se ločila od Kranjske.

L. 1063. je poročil kranjski in isterski mejni grof Ulrik I. (1058—1070) Zofijo, hčer ogerskega kralja Bela I. Drugo Belovo hčer je vzel v zakon zadnji hrvaški kralj Svinimir. Ta soproga, lepa Jelena, je vsled neke hude zamere spravila Svinimira ob prestol in hrvaški narod ob kralja hrvaške krvi. Razžaljena je poklicala v Hrvaško brata Ladislava, ki se je polastil hrvaške kraljeve krone in kraljestva. Sestra Zofija je prinesla kranjskemu mejnemu grofu Ulriku kot doto zahodno mejo ogerskega oziroma hrvaškega kraljestva, Metliško marko.

Po Ulrikovih potomcih je prešlo Metliško po možnostih in ženitvah najprvo v roke grofov Andechs-Merancev. Za njimi so jo podedovali, le deloma, leta 1248. Šponhajmci; vsa jim je prišla v last leta 1256., ko je umrla v Admontu nuna Zofija, grofica Višnjegorska, soproga meranskega grofa Henrika IV. († 18. junija 1228).

Brat Zofijinega soproga Henrika IV., mejnega grofa isterskega, je bil oglejski

očak (patrijarh) Bertold (1218—1251). Versko življenje je bilo takrat posebno po Metliškem še na nizki stopinji. Pravih župnij še ni bilo, le sem pa tja je živoril kak duhovnik, oddaljen od škofa, še bolj od Rima. V verskem oziru je bilo ljudstvo zelo neuko, udano praznoverju in raznim zmotam. Zaradi pomanjkanja duhovnikov so ljudje umirali brez sv. zakramentov. Tudi je bilo še veliko paganskih običajev vkoreninjenih. Papež Gregor IX. (1227 do 1241) je očaku Bertoldu počital, da se dobe v njegovi očkavini še malikovalci. Sporočeno mu je bilo glede tega verskega stanja posebno glede Metliškega, kjer razum nekaterih grajskih duhovnikov, dušnih pastirjev sploh ni bilo.

Andeški grof Henrik IV. je naprosil svojega brata, očaka Bertolda, naj se pobriga za versko dobro njegovih podložnikov, med katerimi je še mnogo poganstva in krivoverskih zmot. Za Belokranjce se je še posebno zavzela pobožna očakova svačinja Zofija, ki je odkrito povedala, da se boji razširjenja krivoverstva. (Dalje sledi.)

na tla. Vsled slabega vremena zadnjih dni imeli so na višinah do 15 stopinj, na visoki planoti pa do 8 stopinj mraza. Sovražni napadi na postojanke jugozahodno Asiage in na Col de Rosso izjalovili so se vkljub predpripravi po topništvu v našem ognju strojnih pušk in ročnih granat.

Rusko bojišče. — Mirovna pogajanja v Brest Litovskem so do 4. januarja prekinili, v svrhu, da počakajo na odgovor držav sporazuma, katere je ruska vlada vnovič povabila, da se udeležijo mirovnih pogajanj. Toraj 4. oziroma 5. t. m. se bo pokazalo se li pridružijo države sporazuma mirovnim pogajanjem ali ne. V slučaju, da se pridružijo, je mogoče, da se v kratkem sklene splošen mir. Kljub temu, da so vodilni državniki sporazuma zelo bojoviti, se vendar še ne ve, kakšno stališče da bodo nasproti povabila na mirovna pogajanja v Brest Litovskem zavzeli. Ako se ne odzovejo, potem je mogoč poseben mir z Rusijo, vsled katerega bi četverozeva razpolagala z dva do dva in pol milijona v ognju preizkušenimi vojaki. Po dosedanjih mirovnih pogajanjih soditi, smemo upati, da pride mej četverozevo in Rusijo do popolnega sporazuma. Velik del pota, ki pelje do miru je prekoračen, v glavnih točkah so se popolnoma sporazumeli, v drugih pa toliko zblížali, da se lahko pričakuje, da se tudi glede teh pobotajo.

Bojišče pri Jeruzalemu. — Obojestranska napadalna podjetja razunela so dne 27. dec. severno in vzhodno od Jeruzalema ljut boj na široki fronti, v katerem so Turki dosegli celo vrsto lepih delnih uspehov. Na levem krilu so napredovali do Ain-Dosija, dalje severno odbili so napad neke angleške divizije, katera je imela pri tem težke izgube, uplenili dve strojni puški in zajeli ujetnike. Severno Fell-el-Ful vzeli so višino 814 ter jo obdržali kljub vsem protinapadom. Vzhodno Bir Nebala držali so svoje postojanke kljub močnim ponovnim napadom Angležev, zajeli več sovražnikov ter sestrelili oklopna vozila, ki so napredovala od Jeruzalema. Tudi severozahodno El Kubele so sovražnika odbili.

Gospodarstvo.

Dobra kupčija. Poslanec dr. Jerzabek je povedal na ves glas v državnem zboru, da je židovski tovarnar M. Weiss v Budimpešti, ki proizvaja iz zvonov modro galico, zaslužil pri zvonovih 600 milijonov kron. Čitatelj, kaj rečeš k temu?

Zakaj pa pri nas ne? Na Ogrskem se namerava preskrbeti prebivalstvo z moko za četrto leto in s krompirjem za celo leto naprej. Pri nas pa rekvirirajo in rekvirirajo in nihče ne misli pri oblasti na nas, ali imamo kaj živil za bodoče mesece ali ne.

200 vagonov krompirja zmrznilo. V Škofjiloki na Kranjskem je zmrznilo 200 vagonov krompirja. Bil je vojaška last. Pred dnevi smo čitali v listih, da je zmrznilo na potu v Gradec 10 vagonov krompirja, v Dunajskem Novem Mestu pa 35 vagonov! Tako se ravna z dragocenimi živili, ki se rekvirirajo na kmetih!

Pratika za leto 1918.

Leto 1918 je navadno leto in ima 365 dni, ali 52 tednov in 1 dan. Po starem štetju ima 64 nedelj in praznikov. Leto se začne in konča s torkom. Zlato število je 19. Epakta ali lunino kazalo XVII. Solnčni krog 23. Rimsko število 1. Nedeljska črka je F, ker pade prva nedelja na 6. dan novega leta, kakor je črka F v abecedi tudi 6. črka.

Pomlad se začne 21. marca, poletje 22. junija, jesen 23. sept., zima 22. dec. Solnce bode dvakrat mrknilo, luna pa enkrat; v srednji Evropi ne bode viden nobeden mrk.

Čas in praznike računamo kristjani po gregorijanskem koledarju. Grki računajo izključno po julijanskem koledarju in začno novo leto, ko imamo mi 14. januarja. Bulgari, ki so računali poprej po julijanskem koledarju so sprejeli l. 1916 tudi naš gregorijanski koledar. — Judje računajo svoj čas od stvarjenja sveta in bodo letos šteli 5678. in 5679. leto. Začeli so namreč novo leto 17. septembra 1917 in končajo 6. septembra 1918 ter ima 355 dni. Dne 7. septembra 1918 pa začnejo prihodnje novo leto, ki bo pomanjkljivo prestopno leto s 383 dnevi. —

Turki štejejo svoj čas od pobega svojega proroka Mohameda in bodo imeli letos 1536. in 1537. leto. Začelo se je 17. okt. 1917 in konča 6. oktobra 1918 kot prestopno leto s 355 dnevi. Dne 7. oktobra 1918 pa se začne tedaj drugo novo leto kot navadno leto s 354 dnevi.

Od Božiča do pepelnice je 7 tednov in 1 dan. Pustni čas bo trajal od 7. januarja do 12. februarja, tedaj 57 dni, ali 5 tednov in 2 dni. Postni čas bo letos 46 danksi.

Letni vladar je zvezda Mars. Ako računamo od solнца, je Mars četrta plemičnica. Tek okoli solнца zvrši v enem letu in 322. dneh. Mars je 5 in pol krat manjši od naše zemlje. Od solнца je oddaljen skoro 31 milijonov milj. Mars ima dva mala meseca kot spremljevalca; njegov premer je 912 milj. Marsa je lahko spoznati, ker njegova velikost pada in raste kakor luna. Njegova luč je rdeča kakor ogenj in se tresce.

Marsova leta so bolj suha kot mokra; so pač tudi male izjeme. Spomlad je navadno suha, neugodna in mrzla. Do 9. junija sta pogostoma slana in mraz. Poletje je prav vroče in suho, tudi noči so vroče. Jesen je tudi bolj suha kakor mokra in je zaradi tega veliko sladkega grozdja in dobrega vina. V oktobru sicer večkrat zemlja nekoliko zmrzne, vendar je pa november še potem dokaj topel. Pred adventom sploh ni prave zime. Zima je tudi suha ampak precej mrzla. Tako napoveduje stoletna pratika, ki sicer marsikaj ugane, večinoma pa ne.

Ali žive na Marsu živa bitja? — Pred nekaj leti je sklenil v Bostonu zbor zvezdoslovnih učenjakov preiskovati in pozkušati, če bi bilo mogoče napraviti kako zvezo med našo zemljo in prebivalci na Marsu, seveda če se na njem sploh nahajajo ljudje. Mnogo znamenitih učenjakov je bilo mnenja, da bi bilo občevanje z ljudmi na Marsu mogoče. Od leta 1901 vemo, da se nahajajo na Marsu trije različni, kakih tisoč kilometrov med seboj oddaljeni, najbrže umetni viri svetlobe. Leta 1906 so dobivale namreč vse postaje brezžičnega brzojava novega in starega sveta skrivnostne signale (znamenja), in sicer vedno v polnoči, katerih vzroka ni mogel nihče spoznati, razumeti in odkriti. Ti signali niso prihajali od nobene znane postaje na zemlji, in slutili so, da prihajajo iz daljnega svetojnega prostora, najbrž od Marsa. Sedaj se je pa še dognalo, da sta se onim trem svetlobnim virom na Marsu še pridružila dva nova, tako da jih je sedaj petero. Te velike luči gorijo z izpremenljivo in trepetajočo svetlobo, podobno kakor velikomestne svetlobne reklame. Presledki med svetlobo in potemnjevanjem so različni dolgi, so nekak ustroj preprostih signalov. Kaj pa naj ti pomenijo? Svet stoji prav letos v znamenju Marsa, ki je bil rimski vojni bog. O tem bomo kaj več poročali v mesecu marcu, ki je še posebno posvečen temu bogu. Morda se bode pa ravno letos dala spoznati zvezda boga Marsa trpečemu človeštvu na zemlji? Kako bi bila srečna sestra Zemlja, ko bi jej brat Mars zares prav kmalu poslal brzojav iz svoje sinje visočine: „Mir ti naznanjam, mir pride če ne že v mojem mesecu marcu, tako saj gotovo v mojem vladarskem letu 1918!“

Dal vsemogočni Bog, da dan zaželenega miru ni več daleč, da je v pratiki novega leta 1918!

Raznotero.

Protestantovske hlače. Katoliški pater Sengers, ki je v Rotterdamu na Holandskem jako znan in priljubljen, je videl nekoč dečka, čigar hlače so bile zelo razcapane. „Fuj, deček!“ je rekel pater otroku. „Steči k materi in ji povej, da ti mora kupiti nove hlače.“ — „Seveda, gospod, toda mati nima denarja.“ — „Kje stanuje tvoja mati? Pojdi z menoj in pokaži mi.“ Deček

ga pripelje k svoji materi in pater opominja ženo, da ne sme pustiti otroka, da bi letal v takih capah po ulici. — „Vse lepo, toda jaz nimam denarja, da mu kupim obleko.“ — „No, tukaj imate dva goldinarja, sedaj pa hitro po nove hlače.“ Žena ga pogleda začudeno, vzame goldinarja in reče: „Gospod pater, brez zamere, toda jaz sem protestantka.“ — „No, dobro mati, pa mu kupi protestantovske hlače. Z Bogom!“

Gospod v rožicah in trezni vlomilec. Neki vlomilec se je znal splaziti ponoči v neko stanovanje. Sredi med delom pa je bil neprijetno moten, kajti vrata so se odprla in v dotično sobo je prišel, oziroma se primajal gospod stanovanja. Bil je precej v rožicah. „Kaj hočete tukaj v moji sobi?“ je vprašal z neokretnim jezikom vlomilca. „Kaj hočem?“ se je oglasil tat, ki je takoj prišel iz zadrege in že napravil načrt. „To ravno sem vas hotel vprašati tudi jaz. Kako si vendar predrznete, prirobantiti ponoči v tuje stanovanje?“ — „Kako, kaj? Menda se nisem zmotil? Ali ni tukaj številka sedem?“ je jecljal gospod. — „Nikakor, tukaj je številka enajst.“ — „Ah, potem pa prosim za oprostitev. Sem pač malo tako, tako... In moj ključ je odprl tudi vaša vrata.“ Nato se je obrnil in je štorkljal ven. Ko se je čez pol ure vrnil — pognali so ga bili v par hišah na cesto — je tat že izginil in z njim kajpakda vse dragocenosti.

Domače in tuje novice.

Cerkveno. Pastirski list goriškega knez nadškofa se bode bral prihodnje nedeljo v kapiteljski cerkvi. List je krasen, zato se vabijo verniki, posebno goriški begunci, da ga pridejo poslušati.

Naznanilo. Na praznik Treh kraljev bo v tukajšnji frančiškanski cerkvi govor o misijonih ob pol 2. uri. K obilni udeležbi se vabijo vsi prijatelji in pospešitelji misijonov pa tudi vsi drugi verniki.

Cesarice Elizabete javna bolnišnica v Novem mestu se najprisrčneje zahvaljuje v svojem in imenu bolnikov vsem blagim dobrotnikom in dobrotnicam, ki so z darili oziroma sodelovanjem pripomogli, da se je bolnikom priredila božičnica in da se jim je zamogel v praznikih dati priložek k hrani in pijači ter kadivu. Istotako izreka najtoplejšo zahvalo p. n. damam Rdečega križa, katere so s priznano požrtvovalnostjo se trudile nabirati darila, jestvine in pijače. Bog plačaj vsem obilo!

Razpis. Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu priredi tudi to leto sadjarski in viničarski tečaj za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v sadjarstvu ali pa vinarstvu. — Sadjarski tečaj bo trajal od 15. febr. do 15. maja 1918. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje v denarju pa 10 K na mesec. — Vinarski tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1918. Sprejme se 8 učencev v starosti od 15 let naprej. Viničarski učenci dobijo istotako brezplačno hrano in stanovanje v zavodu, v denarju pa po 10 kron na mesec. — Prošnje za sadjarski in viničarski tečaj je vlagati pri kulturnem oddelku deželne odbora v Ljubljani najkasneje do 15. jan. 1918. Prošnjam je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico.

Umrl je 30. dec. 1917 gimn. sluga v Novem mestu g. Avgust Ferlič, previden in v 62. letu starosti. Pokojni je bil skozi 40 let vesten član novomeškega Prostovoljnega gasilnega društva in njegov soustanovnik. Lep pogreb je spričal, da je bil rajni občespoštovan. Naj počiva v miru! **Umrla** je 1. januarja 1918 v 70. letu starosti, po kratki bolezni in previdena prespoštovana gospa Ivana Grailand. Bog daj blagi rajni večni mir in pokoj!

Smrtna kosa je končala 44 letnemu posestniku in predsedniku kr. šol. sveta v Čadrezah Ivanu Pavlinu njegovo najlepše moško življenje, dne 30. dec. 1917. Pokojni si je nakopal pri vojaki smrt nosno bolezen, ki ga je po daljšem bolehanju spravila v prezgodnji grob. Zapušča sedem malih otrok. Kruta vojska, kako neusmiljeno nam pobiraš dobre in skrbne može in očete! Bodi vseskozi vestnemu poštenjaku Bog večni plačnik!

Posnemanja vredno. Za slepe slovenske vojake v Gradcu ste nam prinesle gospici Ana Mrvar in Kristina Jakše 25 kron. Nabrale so svoto pri svoji domači igri v Škerjančah v Šmihelu. To je izvrstna misel! Mladenič Jakše Janez se je najboljši potrudil, da je napravil nekak oder, na katerem so igrali in peli vaški fantje in vrla dekleta. Ker je bila seveda prosta vstopnina, se je temveč nabralo prostovoljnih milih darov za prepotrebne slepe slovenske vojake. Bog povrni tisočkrat! Fantje in dekleta, posnemajte tak priprost način nabiranja darov v dobrodelne namene tudi v drugih vaseh!

Darovi za slepe vojake. Gospa M. S., Rudolfovo 5 K, g. Marija Koračin, Ždinja vas 2 K, č. g. Ivan Brezovar, duhovnik v p., Šmartno pri Litiji 5 K. Bog plačaj!

Poroka. V Logatcu se je poročila 27. dec. 1917 učiteljica gospica Anica Turk-ova, hčerka ugledne rodbine šol. ravnatelja g. Turka, z nadporočnikom v r. gospodom Andrašom Faller. Obilo stanovitne sreče!

„Kam pa to pride, kam to gre —!“ Z ozirom na poročilo „Slika iz življenja“ v zadnji številki, javimo, da v sliki omenjeni dijak ni več dijak kake srednje šole, ampak je moral koncem preteklega leta študiranje pustiti. To objavimo prostovoljno in resnici na ljubo, da se ne bi morda osumili pošteni dijaki.

Zamenjala sem pomotoma na progji iz Novega mesta do Zatičine nahrbtnik. Dotičnik, ki ima tedaj moj nahrbtnik, naj ga blagovoli proti svojemu zamenjati v gostilni pri Krašovecu v Št. Vidu pri Zatičini.

Vesele božične praznike in srečno ter veselo novo leto 1918 želi vsem znanec in prijatelj Alojzij Morauc s pristavkom, da bi nam Bog poslal toliko zaželjeni mir. Sporoča, da je sicer v velikem snegu na visokih hribih drugače vse dobro do sedaj.

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič.

No, naselili smo se. Treba bo daljšega izprehoda. To se pravi, po mojem merilu, izdatnega števila kilometrov. Ne rečem s tem, da hočem požirati kilometre, kakor nekateri turisti bahači. Moje noge so take, da jim nič ne zaleže navaden četudi daljši izprehod.

Teden dni dopusta v sedanjem težkem času je za enkrat dovolj.

Dobil se je kaj lahko.

Vprašanje pa je: kam, kako?

Kam? To je bila že davno sklenjena stvar. Ali drugo vprašanje mi je delalo skrbi. Najljubše prometno sredstvo mi je kolo.

Ne boš, je rekla usoda. Nebo, ki se mi je bilo več tednov prav poredno smejalo, ko sem škilil po njem preko duhomornih aktov, je delalo tako kisle obraze, da sem jih čutil baš v želodcu.

Barometer je postal nazadnjašk. Tam gori pa so se iz gole postrežljivosti nasproti njemu zbirali in nabirali oblaki. Hribovje krog mesta je bilo zastrto s tisto sivo kopreno, ki jemlje človeku zadnji pogum. Vrh vsega pa je bil svet zavil v tajinstveno temo. Sem pa tam si tudi že čutil prav drobno rosico, ki je legala na konec tvojega nosu.

No, vse je kazalo na slabo vreme, kakršno se pri nas navadno pojavlja meseca oktobra.

Vedel sem takoj, da s kolesom ne bo nič.

Peš? Predaleč je. Zamudi se preveč časa. Za vsako uro dopusta je škoda.

Stopil sem pred se ter se posvetoval sam s seboj.

Železniški vlaki so bili zaradi vojaških transportov vsi ustavljeni. Le eden edini je vozil na dan tja dol, kamor sem se namenil, pa še ta, o joj, ob deseti uri zvečer.

Teško je bilo odločiti se. Pomanjkanje petroleja me je vsaki dan gonilo že ob osmih, devetih v brlog.

Zmagala je misel, da pridobim cel dan, ako se zvečer odpeljem z vlakom. Naprej se bo šlo lahko peš.

Kaj je zato, ako se vzame enkrat nerodni dežnik s sabo na pot.

Sigurno je sigurno.

Nahrbtnik je bil kmalu bogato naložen. Na deželi se v najboljši gostilni ne dobi niti črnega kruha.

Potovati in stradati — o j tega pa ne! Poslovil sem se s solzami veselja v očeh od svoje preljube ženke, pa sem bušil skozi vrata.

Bušil? Da. Za mano je frčala dolga rešta sladkih besed. Posebno so se naglašale besede: mast, jajca, fižol.

Zamrmlal sem po tihem.

Še tovore bom prenašal po svetu! Jaz grem na dopust pa ne na rekvizicijo.

Po polževo sem lezel proti doljenemu kolodvoru. Zaradi večje oddaljenosti.

Že med potjo sem čutil čuden preobrat v moji osebi.

Bil sem svoboden, samec in sam.

Tiste čemernosti, ki mi je neprenehoma grenila življenje, ni bilo nikjer več.

Postal sem dobre volje.

Nič si nisem storil iz tega, da sem prišel na kolodvor pol ure prezgodaj.

V čakalnici ni bilo luči. Odkod neki?

Vojska je.

Ko odprem vrata, spoznam po govorjenju in smrčanju, da je čakalnica polna takih ljudi, ki z mano vred niso nameravali ostati tu.

Vzduh je bil gost, da bi ga rezal.

Vrglo me je nazaj.

Zdaj pa se je na peronu pričela promenada. Šlo je gor in dol in za premeno zopet dol in gor — brez konca in kraja. Nahrbtnik seveda na ramenih pa dežnik v roki.

Kdo pa se upa odložiti take reči, ko je zdaj več tatov na svetu, kakor poštenjakov. V uradu se ni nič ganilo.

Mislil sem že, da je tudi moj vlak ustavljen.

Pomagalo ni nič, da sem venomer prižgal klinčke ter gledal na uro. Saj sem imel celo težko pridobljeno škatljo vžigalic pri sebi.

Enajsta ura je bila že v večnosti, ko v uradu zaspano zabinglja.

Torej vendar nekaj.

Celo luč se je prikazala.

Tudi v čakalnici je nastala neka izprememba. Rekli so, da so jo razsvetlili. Jaz pa še danes ne verjamem, da je to res.

Blagajna se je odpirala.

Hitro sem vdrl tjakaj, da bi bil prvi. Prepozno.

Uvidel sem, da bom za dalje časa mučenik svoje potovalne strasti.

Vgriznil sem se v jezik. V svoji čakalni brezdelnosti sem skušal misliti na najlepše dogodbe svojega življenja.

Prestal sem.

Potem pa je šlo zunaj pred progo zopet gor in dol in dol in gor.

Gredoč sem že skoraj spal.

(Dalje sledi.)

Sveti večer v ujetništvu v Severni Sibiriji leta 1914.

(Op. Ur.: Vesel Božič in srečno novo leto želé hvaležnim srcem slepi vojaki v Gradcu vsem čitateljem in ljubim dolenskim dobrotnikom. Ravnotako tudi njihova preskrbna in dobra mati č. sestra Klara. Ob enem se prav topla priporočujejo v nadaljno velikodušno naklonjenost in milostno podporo vsem, ki sočustvujejo s prežalostno njihovo usodo in razumevajo njihov grozni položaj. Nasprotno jih tudi mi najprisrčneje odzdravljamo in jim želimo obilo dobrotnikov, božjega blagoslova in nebeške pomoči in tolažbe. — Kot božični spomin nam je poslal naš znani domačin, slepi vojak Fr. Medle to-le črtico:)

„Vse na svetu je izpremenljivo. Vsaki dan se zgodi kaj novega, pa zopet vse izgine, le spomini nam še ostanejo na nekatere stvari. Radi se spominjamo na svoje pretekle življenske dogodke, posebno pa, ako so bolj žalostni, kakor so bili dogodki moji in mojih tovarišev v vojnem ujetništvu, katere vam hočem, dragi bralci, nekoliko razložiti. Mogoče bode Vas zanimalo, kako smo se imeli na sveti večer.

Kakor mnogo mojih tovarišev, tako sem bil tudi jaz že v začetku vojne v Galiciji prav hudo ranjen, tako, da sem izgubil takoj popolnoma svoje oči. Potem sem prišel krutemu sovražniku v roke. Ko so me Rusi ujeli, me hoče eden ubiti, ker nisem hotel izpustiti puške iz rok. Ko se nekaj izgovarjam, priskočita dva Rusa ter mi izdereta puško iz rok, potem pa me še pošteno okradeta mojih stvari ter me pri tem vlečeta proti svoji strani in od tod sem moral iti v ujetništvo, v mrzlo Rusijo. Po Rusiji so me prav pridno pomikali naprej, tako, da sem okoli 20. oktobra prišel že v severno Sibirijo. Kako sem se tukaj mlo spominjal nazaj na naše lepe dolenske kraje, kjer še sije toplo solnce, kjer so vinogradi še polni žlahtnega grozdja in sadno drevje polno sladkega sadja, tukaj v Sibiriji pa burja s snegom vije tako, da se vse kadi in mraz pritiska vsaki dan hujše. No, pa za prvi čas mojega sibirskega življenja še ni bilo tako slabo, ker prišel sem v neko mestno bolnico v Novo Nikolajevskem. Tukaj v tej bolnici so imeli vse jako praktično napravljeno in kot take so bile tudi postelje. Široke vreče s slamo napolnjene ter po tleh položene, in tako se ni bilo treba bati, da bi kdo doli padel in se poškodoval. Toplote smo imeli tudi precej. Saj je dejala neko jutro postrežnica, ko je pogledala na toplomer: danes ima samo 11 stopinj mraza in zunaj na dvorišču pa ga ima do 23 stopinj. Ali te sibirske dobrote so nas kmalu zapustile, kajti živeli smo jih le nekaj tednov, potem smo pa prišli jaz in nekaj mojih sobratov invalidov v neko rusko vojašnico. Tukaj nas je bilo 16 in sicer je bilo 11 mož, ki jim je manjkala po ena noga. Deset mož je namreč bilo, ki so bili vsi brez desne noge, in eden pa je bil brez leve, in tako se je prvih 10 večkrat šalilo iz dotičnega, češ, da on ne sliši k njim, ker on je brez leve noge, drugi pa vsi brez desne.

Pa tudi tukaj nismo dolgo stanovali, ker so nas Rusi izgnali drugam. Prišli smo potem v neko drugo sobo, ki je imela vse štiri stene ter strop in tla, ali družega pa nič, ne postelje in ne družih stvari. Ali bilo je pa v sobi vse polno nekkih nežnih živalic, ki so nas z veseljem sprejele ter se nas tesno oklenile, čeprav smo jih na vso moč od sebe odganjali — bile so uši.

Tako torej tukaj smo pričakovali svetega božičnega večera, o katerem smo se večkrat pogovarjali. Kako je bilo včasih prijetno doma pri svojih dragih domačih na sveti večer! In zdaj pa tu v Severni Sibiriji daleč od svojih domačih! Tako smo večkrat govorili, tarnali nad svojo žalostno usodo. Ali zgodilo se je vse drugače, kakor smo mislili. Približa se sveti božični večer. Burja rjove okoli poslopja, kakor da bi se kdo z avtomobilom vozil. Mraz pritiska, da je groza, vsaj Rusi so pravili, da ga ima do 47 stopinj. Bilo je že precej mračno, čeprav je bila šele štiri ura popoldne. Nakar stopi v sobo neki vojaški zdravnik, bil je ujetnik, Avstrijec ter po rodu Poljak. Ta nas tolaži in zraven pa še obljubi, da nam pozneje prinese nekaj božičnih daril, kar je gospod tudi res storil. Čez nekaj časa pride dotični gospod nazaj ter prinese obljubljene darove, katere smo z veseljem pričakovali. Zraven pa je prinesel gospod še eno malo svečico, ki smo jo postavili na polico pri oknu; drugam je ni bilo kam postaviti. Nato jo prižgo, nakar je skrivnostno razsvetljevala mrzlo sobo. Saj tako so drugi govorili, seveda je jaz, slepec, nisem videl.

Sedaj se prične naše božično veselje. Najprvo molimo skupno in na glas sveti rožni venec. Po končani molitvi se razdelijo obljubljeni božični darovi. Dobil je vsaki nekaj jabolk, orehov ter peciva.

Seveda smo se pri tej priliki zopet spominjali nazaj v naše domače kraje, na svoje drage domače. Razume se, da je marsikateremu prišla solza v oči. Ali nismo se dali dolgo motiti s temi žalostnimi spo-

mini. Odprli smo svoja usta in veselo ter krepko zapeli „Tiha noč, blažena noč“. Ko se je pesem končala, smo jo zopet in zopet ponovili. Tako smo prepevali vedno naprej pozno v noč, dokler nam ni nehala svečica svetiti. Potem pa smo to naše božično veselje zaključili ter se podali k počitku — na gola tla. Medle Franc.

Pratika za januar.

Mesec januar (prosinec) ima svoje ime od rimskega boga Janusa, ki ima dva obraza. Z enim gleda v prihodnost, z drugim pa v preteklost, zato se mu spodobi gospodarstvo prvega meseca v novem letu.

Janus je bil najimenitnejši bog Rimljanov poleg boga Jupitra. Iz začetka je bil Janus solčni bog, ki povzročuje in določuje spremembe naravnega življenja; letni in časovni bog, ki privaža ljudem leto, mesce in dneve. Začetek leta je bil njemu posvečen in začetek mesca in dneva. Duhovniki so ga vsako jutro klicali na pomoč kot začetnika dneva. Pričetkom vsacega mesca so mu darovali vino, kadilo in sadje. Na novega leta dan se je praznoval njegov najimenitnejši praznik. (V starejši dōbi je bil prvi mesec leta marec. Tega mesca so obhajali plebejci neki novoletni praznik na bregu reke Tibere, pri kateri priliki so se vdajali veselemu užitku v jedi in zabavi ter drug drugemu želeli, da bi to in še mnogo drugih let preživeli v zdravju in blagoslovljeni s posvetnim blagom.) Tega dne so se Rimljani vzdržali vseh hudobnih besed ter se oblačili v praznično obleko. Govorilo se je samo kaj dobrega in lepega. Pozdravljali so se s posebnimi čestitkami ter drug drugega razveseljevali s pomenljivimi darovi.

Začetek vseh časov je v Janovih rokah. Zaradi tega se je reklo, da je Janus prvi vladal v Italiji ter vsem drugim bogovom, tudi Jupitru in Saturnu ustanovil svetišča.

Rimljani so pripisovali vsakemu začetku veliko važnost. Od dobrega ali slabega začetka je bil odvisen dober ali slab uspeh vsake stvari. Za tega del je bil ravno Janus tako važen, v vse razmere privatnega in javnega življenja segajoč bog. Pri vsakem podjetju, pri začetku setve in žetve, pri nastopu službe itd. so ga klicali na pomoč. Pri vsaki molitvi so njega prvega imenovali. Ob velikih božjih praznikih so najprvo njemu darovali, kajti on je odpiral po njihovih mislih molitvam vrata nebeška.

Janus je bil pa tudi bog krajevnega prehoda, ne samo časovne spremembe, bog vrat ali duri, ki so se po njem imenovali tudi januje. Jani so se zvali prehodi mestnega obzidja. Janus je čuval vhode in izhode ter odpiral duri in zapiral. V znamenje tega je nosil ključ v rokah. Nad durmi je navadno stala njegova podoba z dvojnimi obrazom. Eden je gledal vun, eden noter.

Početek vojske, kedar je vojaška četa korakala skozi odprte duri mesta v vojno, je bil za državo tako važen dogodek, da so se morali spominjati najprvo Jana, boga začetka in odpiranja. Potem se je slovesno odprlo njegovo svetišče ter ostalo odprto tako dolgo, dokler se ni vrnila vojaška četa in se končala vojska.

Januar bode bolj suh in ne preveč mrzel. Okoli 5. bode jasno in mrzlo, okoli 12. sneg in veter; okoli 19. spremenljivo; okoli 27. oblačno. Tako se sklepa po luninih spremenih. — Solnce stopi 20. v znamenje vodnarja. Dan zraste za eno uro in eno minuto ter je dolg od 8 ur 26 minut do 9 ur in 27 minut. — Če je dan sv. Makarija (2.) jasen ali meglen, takšna bo tudi jesen. Če sije na dan sv. Vincencija (22.) solnce, bo dovolj kruha in vina. Če je dan spreobrnenja sv. Pavla (25.) jasno vreme, bode tudi dovolj sadja.

Zahvala.

Vsem, ki so nas ob boleznih in prebriski izgubi našega ljubljenelega soproga in očeta, oziroma brata, strica in svaka, gospoda

Avgusta Ferliča

sluga c. kr. drž. gimnazije, 40letni član Prostovoljnega gasilnega društva

na kakršenkoli način tako ljubeznjivo tolažili in spremili v tako častnem številu dražega pokojnika k večnemu počitku, osobito preč. duhovščini, slavni Požarni brambi novomeški in njenemu g. načelniku, blagorodnim gospodom gimn. ravnatelju in profesorjem, izrekamo najprisrčnejšo zahvalo.

Žalujoči ostali.

Novomesto, 1. jan. 1918.

Izjava.

Podpisani prekličem, kar sem izjavil proti Jožetu Matkotu iz Rudolfovega, to je: da je tisti par volov, ki so jih bili orožniki zaplenili, last Jožeta Drenika iz Bršljina št. 9.

Franc Medved star.

Krka, dne 31. decembra 1917.

Želi se kupiti ali vzeti v najem

mlin na stalni vodi, z nekaj zemljiščem. — Ponudbe naj se pošljejo na upravnništvo Dolenjskih Novic.

Razvedrilo.

Očitanje. „Anica, ti vendar ne moreš trditi, da sem jaz za teboj letal, predenj sva se zaročila!“ — „Ne, Franci! Toda mišolovka tudi ne teče za miško, pa jo vendar vjame!“

V novi službi. Poslovodja: „Pomni najprvo dobro, da naš šef ne more videti nobenega papirčka na tleh!“ — Pomočnik: „Kaj je tako močno kratkoviden?“

Nerazumljivo. „Sosed, zakaj si bil sinoči tako divji?“ — „Jaz? — Jaz nisem bil divji, ampak divja je bila žena nad sosedom, ker je prišel pozno domov!“

Svoje glavka. Možu je padla žena v reko. Takoj jo gre iskat in sicer ob reki navzgor proti izviru z dolgim drogom v roki — ter išče in išče po vodi. Mimo pride neki kmet in ga vpraša: „Priatelj, kaj pa vendar tako skrbno iščeš in brskaš po vodi z drogom?“ — Mož mu odgovori: „Žena mi je padla v vodo, pa bi jo rad našel, da jo dostojno pokopljem!“ — Na to s začudenjem vpraša kmet: „Vbogi revež, kako si že zmešan! Ti moreš vendar iskati ob vodi navzdol, ne pa navzgor! Bogve, kam je med tem voda že odnesla truplo tvoje žene!“ — Na to zopet mož: „Nikakor ne, prijatelj! Moja žena je bila vedno samoglava in trmast! Vsikdar in povsod je vsaki stvari nasprotovala in vedno nasprotno ukrenila, kakor drugi ljudje; kljubovala je clo naravnim močem. Prepričan sem, da se tudi sedaj ni udala naravnem toku vode — ampak je ukrenila nasprotno smer! Jo dobro poznam!“

Kakor meni, tako tebi. Pri svétnikovih v tretjem nadstropju je silvestrova veselica s plesom. Okoli 2. ure popoldne pride najemnik iz družega nadstropja h gospe svétnikovi in se pritožuje, da ne more spati vesled takega ropotanja nad glavo. — „Dajte si vendar posteljo prenesti v drugo sobo,“ je nekoliko ostro odgovorila gospa svétnikova. — „Oprostite, gospa, to je pač malo prenerodno! Mogoče bi bili pa vaši gostje tako ljubeznjivi, da si sezujejo čevlje!“

Dvoboj. Slikar je razžalil nekega gospoda. Ta mu napove dvoboj s pištolami. Toda slikar se mu je na ves glas zasmel rekoč: „Vi se motite, gospod! Jaz sem vendar slikar, ne pa kak kanonir!“